

رابطه تاب آوری مادران با خودکارآمدی دختران نوجوان

صدیقه ابراهیمی^۱، دکترگیتی همتی راد^۲، دکترفاطمه زم^۳

۱- کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران.

۲- استاد یار دانشگاه پیام نور (نویسنده مسئول)

۳- استادیار گروه روانشناسی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران.

Email:rahilebrahimi127@gmail.com

چکیده:

مقدمه: تاب آوری یکی از ویژگی های شخصیتی هست که انسان را در مقابل مشکلات و اتفاقات و شرایط بسیار سخت یاری می دهد. بنابراین هدف پژوهش حاضر تعیین رابطه تاب آوری مادر با خودکارآمدی دختران نوجوان است. روش: روش پژوهش حاضر بدلیل بررسی رابطه بین متغیرهای پژوهش از نوع توصیفی همبستگی بوده، در پژوهش حاضر جامعه آماری کلیه دانش آموزان دختران هنرستان های فنی حرفه ای پایه دوم متوسطه شهر کرج به تعداد ۴۰۲۳ نفر بودند، به همین منظور تعداد ۱۸۸ نفر دختر و ۱۸۸ نفر مادر بر اساس فرمول پلنت به روش نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند و سه پرسشنامه تاب آوری کونور و دیوید سون (۲۰۰۳) و پرسشنامه خود اثرمندی کودکان و نوجوان بندورا (SEQ-C). استفاده شده. یافته: ابتدا از آمار توصیفی استفاده شده است و داده های حاصل از پژوهش در جدول مربوطه نشان داده شده. به منظور تجزیه و تحلیل فرضیه های پژوهشی با توجه به ماهیت آنها از آزمون های مناسب آماری (استنباطی) رگرسیون دو متغیره استفاده شده است. نتایج آزمون همبستگی پیرسون در جدول نشان داده شده است. براساس داده های این جدول، تاب آوری مادران با خودکارآمدی دختران نوجوان رابطه مثبت دارد. یعنی هر قدر میزان تاب آوری مادران بالاتر می رود، میزان خودکارآمدی در دختران نوجوان افزایش می یابد. در این آزمون میزان سطح معناداری در هر دو آزمون کالموگراف اسمیرنوف و شاپیرو بیشتر از سطح معناداری جدول نمایش داده شده است. با اطمینان می توان بر فرض نرمال بودن تاکید نمود. نتیجه: هر چه تاب آوری مادران بالا برود خودکارآمدی دختران بالایی رود. میزان تاب آوری با خودکارآمدی همبستگی مثبت معنی دار دارند. تاب آوری مادران. و سطح اطمینان ۰/۹۹ می باشد. در پژوهش حاضر میزان تاب آوری مادران بدون آموزش ۲۲٪ گزارش شده است. پیشنهاد پژوهش گر آموزش تاب آوری می باشد.

کلمات کلیدی: تاب آوری، خودکارآمدی، نوجوان.

مقدمه:

تاب‌آوری^۱ برای بسیاری از یک مفهوم شناخته شده است اما تعریف آن مشکل می‌باشد. یک توافق همگانی برای تاب‌آوری وجود ندارد از طرفی ماهیت عوامل فشارزا، آسیب‌زا، و تجارب ناسازگار نیاز به شفاف‌سازی دارد، تاب‌آوری نیاز دارد تا از مفاهیم مرتبط متمایز گردد (برودر^۲، ۲۰۰۹ به نقل از سیدری، ۱۳۸۹، شورجی گلنگدري، ۱۳۹۱).

مفهوم تاب‌آوری ریشه در روانشناسی دارد. توانایی تحمل موقعیت‌های مشکل‌سخت (لانگمن^۳، ۲۰۰۵)، دلیری، شهامت، بی‌پروایی، پرتاقتی، (آریان‌پور، ۱۳۸۰) معنی شده است (سیدری، ۱۳۸۹، شورجی گلنگدري، ۱۳۹۱).

با وجود آنکه روانشناسان در رابطه با تعریف تاب‌آوری با یکدیگر بحث دارند، ماستن^۴ و رید (۲۰۰۳) به نقل از جباری، ۱۳۹۰، شورجی گلنگدري، ۱۳۹۱) آن را به عنوان یک سری از پدیده‌های همراه الگوهای از سازگاری مثبت در زمینه‌ای از خطرات و سختی‌های قابل توجه تعریف کرده‌اند.

۱- تاریخچه تاب‌آوری:

علیرغم ازدیاد پژوهش‌ها در مورد تاب‌آوری توافق کاملی در مورد تعریف این سازه هنوز بوجود نیامده است. تلاش‌های به عمل آمده برای تعریف این مفهوم کلیدی به دلایل مختلف روش‌شناسی هم‌چنان مبهم باقی مانده است (کینارد^۵، ۱۹۹۸، به نقل از شهبازی راد، ۱۳۹۱).

گونگونگی تعاریف تاب‌آوری این مشکل را در زمینه تاب‌آوری منعکس می‌کند و آن به علت عدم وجود یک نظریه واحد از تاب‌آوری است که قادر باشد به دیدگاه‌های مختلف ساختار داده و پژوهش‌های آزمایشی (تجربی) برای رشد این سازه را هدایت کند. لذا، به نظر می‌رسد که به یک نظریه متفاوت و قابل آزمون برای تاب‌آوری نیاز است. محققان بطور مشترک تاب‌آوری را پیش بین سلامت روانی و پیامد ظرفیت کارکردی و کفایت اجتماعی تعریف کرده‌اند (اولسون، ۲۰۰۳، به نقل از مراد مومنی، ۱۳۹۳).

ورنر از جمله اولین دانشمندانی بود که در دهه ۱۹۷۰ از اصطلاح تاب‌آوری استفاده کرد. او گروهی از بچه‌های منطقه کایوایی در هاوایی را مورد مطالعه قرار داد که در فقر بسر می‌برند و یا با والدین بیمار روانی یا الکلیک و یا اخراج شده از کار زندگی می‌کردند از این تعداد دو سوم در سنین بالاتر رفتارهای ویرانگر از خود نشان دادند، اما یک سوم رفتارهای مخربی نداشتند، ورنر گروه اخیر را تاب‌آور نامید. اولین تحقیقات تاب‌آوری بر کشف عوامل محافظتی در برابر بد رفتاری، افراد محله‌های فقیرنشین (لوتار، ۱۹۹۹) و وقایع فاجعه بار

^۱ toleration

^۲ Brodeur

^۳ Long man

^۴ Masten & Read

1 - Keynard

زندگی (فردریکسون و همکاران، ۲۰۰۷) تمرکز داشتند و تمرکز کارهای آزمایشی بر فهم فرآیندهای مثبت با تاب‌آوری بود. محققان تلاش کردند تا آشکار سازند که چگونه برخی عوامل (مانند خانواده) در ایجاد پیامدهای مثبت مشارکت دارند (لوتار^۱، ۱۹۹۹).

پژوهش‌های انجام شده حاکی از آن است که برخی افراد تاب‌آور، پس از رویارویی با موقعیت‌های دشوار زندگی، دوباره به سطح معمولی عملکرد باز می‌گردند، حال آنکه عملکرد برخی دیگر از این افراد، پس از رویارویی با ناکامی‌ها، مصیبت‌ها و دشواری‌ها نسبت به گذشته ارتقا پیدا می‌کند در مجموع، افراد تاب‌آور، دارای این ویژگی‌ها هستند:

(۱) واقعیت‌های زندگی را به سهولت می‌پذیرند.

(۲) ایمان دارند که زندگی پر معنا است.

(۳) دارای توانایی‌های چشمگیری برای وفق دادن سریع خود با تغییرات بزرگ هستند (لوتیانس و همکاران، ۲۰۰۶، به نقل از کرد میرزا، ۱۳۸۸)

برای دستیابی به تاب‌آوری، گروهی از مهارت‌ها و نگرش‌ها مورد نیاز است که در اصطلاح به آنها سخت‌رویی^۲ گفته می‌شود. سخت‌رویی به افراد کمک می‌کند تا در رویارویی با تغییرات تنش‌زا، دشواری‌ها را به فرصت‌های پر منفعت تبدیل کنند. نگرش‌های مورد نظر در سخت‌رویی، عبارتند از: تعهد، کنترل و چالش‌طلبی. مقصود از تعهد آن است که فرد در رویارویی با شرایط دشوار، به جای ترک صحنه، ترجیح دهد حضور خود را در صحنه حفظ کرده، به افراد درگیر در آن موقعیت، در برطرف کردن دشواری کمک کند. مقصود از کنترل، آن است که فرد به توانایی‌های خود برای اثر گذاری بر نتایج رویدادها باور داشته باشد و مقصود از چالش‌طلبی، آن است که فرد در رویارویی با چالش‌ها به جای مقصر قلمداد کردن سرنوشت، در صدد ایجاد فرصت‌هایی برای رشد خود و دیگران باشد. هم‌چنین در شکل‌گیری و بروز رفتارهای سخت‌رویی، فرد باید مهارت تاب‌آوری در اصطلاح چنین تعریف می‌شود: «نوعی حالت قابل توسعه در فرد که بر اساس آن قادر است در رویارویی با ناکامی‌ها، مصیبت‌ها و تعارض‌های زندگی و حتی رویدادهای مثبت، پیشرفت‌ها و مسئولیت بیشتر به تلاش روز افزون تر ادامه دهد و برای دستیابی به موفقیت بیشتر، از پای

در فرهنگ مریام وبستر^۳ (۲۰۱۰) به توانایی بهبودی پس از شرایط سخت و یا تغییر و تطبیق با آن شرایط تاب‌آوری گفته می‌شود. به عبارتی دیگر به عنوان یک توانایی، تاب‌آوری متعلق به افرادی است که در معرض عوامل خطر مشخص قرار می‌گیرند و می‌توانند بر آن خطرات غلبه کنند و از پیامدهای منفی نظیر بزهکاری و مشکلات رفتاری اجتناب نمایند (پویا ۱۳۸۹، به نقل از شورجی گلنگدري، ۱۳۹۱).

1 - Loutar
2 -hardness
3 Webster

۱-۲ تعاریف و مفاهیم تاب‌آوری:

کارنر^۱ و دیویدسون که تاب‌آوری را در حوزه‌های اجتماعی مورد مطالعه قرار داده‌اند، معتقدند تاب‌آوری تنها پایداری در مقابل آسیب‌ها یا شرایط تهدید کننده نیست، بلکه شرکت فعال و سازنده فرد در محیط است. آنها تاب‌آوری را توانمندی فرد در برقراری تعامل زیستی و روانی در شرایط خطرناک می‌دانند (شاکری‌نیا و محمدپور، ۱۳۸۹، به نقل از اجباری، ۱۳۹۰، شورجی گلگدیری، ۱۳۹۱).

تاب‌آوری «فرآیند مقابله با رویدادهای مختل کننده، پراسترس یا چالش برانگیز زندگی» است (سبزی‌علی سنجابی، ۱۳۸۹). واگنیلد و یانگ (۲۰۰۴، به نقل از اجباری، ۱۳۹۰، شورجی گلگدیری، ۱۳۹۱) «توانایی مقابله موفقیت‌آمیز با تغییر و بدبختی» را تاب‌آوری نامیده‌اند.

مفهوم تاب‌آوری طبق تحقیقات سه دهه گذشته علوم اجتماعی به مثابه یک یک پدیده چند بعدی شناخته شده است که در بافت‌های مختلف اجتماعی و درونی متفاوت هستند (کانر و دیویدسون، ۲۰۰۳).

همان گونه که یکی از علمای اجتماعی (ارونسون^۲) گفته است. نگاهی کوتاه به جهان اطراف به ما نشان خواهد داد که «عصر ما عصر پر خاشگری است» آنتونی استر^۳ از دیگر عالمان اجتماعی بیان می‌کنند: ما رفتارهای خشن انسان‌ها را نسبت به یکدیگر حیوانی می‌خوانیم ولی برر سی خشونت‌های انسان نسبت به انسان نشان می‌دهد که به کار بردن صفت حیوانی در مورد اینگونه رفتارها در واقع توهین به حیوانات است (کریمی، ۱۳۸۵، شوزجی).

۲- خودکارآمدی:

به عقیده‌ی بندورا خودکارآمدی از مهم‌ترین عوامل در رشد ارتباطات سالم و مطلوب اجتماعی است که رضایت از زندگی فرد را در پی دارد (بندورا و همکاران، ۱۹۹۵). خودکارآمدی با ارتباطات مثبت با همسالان مانند عواطف مثبت در موقعیت‌های اجتماعی و مدیریت عواطف و هیجانات منفی مرتبط است. کاپارار^۴ و همکاران (۲۰۱۰). نیز نشان دادند، سطوح بالای خودکارآمدی در ارتباطات اجتماعی می‌تواند سازگاری شناختی — عاطفی در کودکان و نوجوانان را حفظ کند. همچنین، خودکارآمدی بالا با توان بیشتر مقابله با رفتارهای پرخطر برای سلامت

^۱ Gardner & Davidson

^۲ Vagnild & Young

^۳ Aronson

^۴ Antoni Ester

^۵ Badura & Pastoli & Barbarenli & kaparara & Dang

^۶ Kapara & Gerbino & Pasilo & Giuonta & Pastorli

همراه است (ما^۱، فنگ، نائر، ۲۰۰۶). به دلیل ترشح هورمون‌های جنسی در سن نوجوانی، شرایط فیزیکی و روانی نوجوانان را به سمت پرخاشگری هدایت کرده و اگر قادر نباشیم شرایط جدید را هدایت کنیم سبب ایجاد شکاف بزرگی بین نوجوانان و خانواده می‌شود.

۲-۲ تاریخچه خودکارآمدی:

تاریخچه کو تاهی دارد که با فعالیت‌های بندورا^۲ (۱۹۷۷) آغاز گردید. وی در نوشته‌های تحت عنوان «به سوی یکپارچه کردن تئوری‌های تغییرات رفتار» به این موضوع اشاره کرد. خودکارآمدی تحت عنوان قضاوت‌های افراد در مورد توانایی‌هایشان روی تلاش و پشتکار آن‌ها اثر می‌گذارد (بندورا، ۱۹۸۶).

به عبارتی خودکارآمدی عبارتست از باور فرد، در این خصوص که توانایی انجام تکلیف را دارد یا خیر. خودکارآمدی با توجه به احساس و تفکر و عمل انسان‌ها متفاوت است (بندورا، ۱۹۷۷).

خودکارآمدی در حوضه اختصاصی در نظر گرفته می‌شود، بدین معنا که فرد می‌تواند خود باوری نسبتاً محکمی در حیطه‌ها و دامنه‌های مختلف یا موقعیت‌های عملکردی خاصی داشته باشد. اما برخی از محققان یک مفهوم عمومی از خودکارآمدی متصور شده‌اند. این مفهوم به اعتماد کلی فرد به توانایی گذر از دامنه وسیعی از خواست‌ها یا موقعیت‌های جدید برمی‌گردد. خودکارآمدی عمومی بر پایه و اساس روشن شدن لیاقت و قابلیت فرد، برای کنار آمدن موثر با بسیاری از موقعیت‌های تنش‌زا (شولتز و شولتز، ۲۰۰۰)

به اعتقاد بندورات (۲۰۰۱) خودکارآمدی مفهومی است که به واسطه آن تجربیات، توانایی و تفکر افراد در یک مسیر ادغام می‌شود. خودکارآمدی و سایر نگرش‌های انتظاری بطور مشترک دارای این واقعیت هستند که تمامی آن‌ها، باورهایی در خصوص درک توانایی فردی است، اما تفاوت آن‌ها با خودکارآمدی در آن است که خودکارآمدی ادراک قابلیت‌های فردی به منظور دستیابی به عملکردها و نتایج موقعیت دیگر از پیش تعیین شده می‌باشد، بنابراین این خودکارآمدی از بابت باورهای انتظاری متفاوت است (پاجریس^۳، ۱۹۹۶).

خودکارآمدی یا ادراک خودکارآمدی در برگیرنده احساس خوشاینده فرد رانجام تکالیف در تمامی انسان‌ها مرتبط است (پولر^۴، ۲۰۰۲).

۲-۲ تعایف و مفاهیم خودکارآمدی:

^۱ Bandora

^۲ Pajaric

^۴ poler

اگرچه نظریه شناختی-اجتماعی شامل موضوعات بسیاری از قبیل قضاوت‌های اخلاقی و برانگیختگی فیزیولوژیک است اما در درجه اول تمرکزش بر خود کارآمدی و باورهای فردی در مورد توانایی‌اش برای انجام موقعیت آمیز و وظایف و اهداف می‌باشد (لاتام^۱؛ لاک^۲، ۱۹۹۰).

نظریه اجتماعی شناختی بندورا ماهیت انعکاس از خود است بندورا از این ویژگی به عنوان خود کارآمدی نای می‌برد و خودکارآمدی را به عنوان اعتقادات افراد به توانایی‌های خود برای انجام وظایف به گونه‌های که نتیجه مورد نظر را کسب کنند تعریف می‌کند. انگیزش احساسات و فعالیت‌ها پایه بسیاری از عقاید برای اقدام در جهت هدف می‌باشند. این مفهوم خودکارآمدی به عنوان مبنای نظریه شناختی -اجتماعی بندورا مطرح شده و طی چندین سال بارها و بارها مورد آزمون قرار گرفته و مداوما نشان دهنده رابطه قوی بین رفتار انسان و ساختار خود کارآمدی بوده است (هایت^۳، ۲۰۱۱).

علت به وظایف دشوار تن می‌دهند که چون معتقدند باید بر چالش‌ها غلبه کنند و نه اینکه به ویلیامز^۴ (۲۰۱۰) می‌گوید که «توجه داشته باشید افراد با سطوح بالایی از خودکارآمدی به این عنوان یک تهدید از آن اجتناب نمایند» (ویلیامز، ۲۰۱۰).

روش پژوهش: روش پژوهش حاضر در زمره تحقیقات بنیادی از نوع توصیفی-همبستگی است. تحقیق همبستگی که خود زیر مجموعه تحقیقات توصیفی (غیر آزمایشی) است با این هدف انجام می‌شود که رابطه میان متغیرها را نشان دهد. (دلور، ۱۳۸۳)

جامعه آماری: در پژوهش حاضر جامعه آماری مورد مطالعه شامل دانش آموزان دختر پایه متوسطه دوم هنرستان -های فنی حرفه‌ای شهرستان کرج و کلیه مادرهای این دانش آموزان می‌باشد که در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۹۶ مشغول به تحصیل می‌باشند. که شامل ۴۰۲۳ نفر دانش آموز و ۴۰۲۳ مادری باشد.

نمونه و روش نمونه گیری: در این پژوهش از نوع نمونه در دسترس است. برای مشخص کردن حجم نمونه در مطالعات همبستگی از فرمول پلنت:

$$N > 50 + 8(M)$$

(=) استفاده می‌شود تا باخنیک و فیدل، ۲۰۰۷). در این فرمول m نشان دهنده تعداد متغیرهای پژوهش است و N حداقل حجم نمونه را مشخص می‌کند. بر اساس این فرمول حداقل حجم نمونه مطلوب برای مطالعه حاضر ۱۰۶ نفر می‌باشد. بر اساس فرمول پلنت:

^۱ Latham

^۲ lock

^۳ Hait

^۴ williams

۱۸۸ ($N > 50 + 8M$) این حجم نمونه به تعداد ۱۸۸ نفر می‌رسد. در این فرمول M برابر است با متغیرهای پیش‌بین. و از آنجایی که متغیر پیش‌بین ما تاب‌آوری می‌باشد، و به دلیل وجود ۷ خرده‌مقیاس، می‌توانیم M را برابر با ۷ در نظر بگیریم. جهت افزایش حجم نمونه نتیجه را برابر با ۱۸۸ در نظر خواهیم گرفت. (Tabakhnick, Fidel, ۲۰۰۷)

برای بررسی متغیرهای پژوهش و کمی کردن آن‌ها از ابزار سنجش پرسشنامه به شرح زیر استفاده شده است:

روش تحقیق: توصیفی - همبستگی است زیرا روابط بین متغیرهای تاب‌آوری - خودکارآمدی - پرخاشگری را مطالعه می‌کند.

ابزار گردآوری داده‌ها: معرفی: پرسشنامه خودآثرمندی کودکان و نوجوانان (SEQ_C)

فرم تخلص شده پرسشنامه خودآثرمندی کودکان و نوجوانان بندورا این پرسشنامه شامل ۲۳ ماده است که از سه خرده‌آزمون خودآثرمندی اجتماعی، خودآثرمندی تحصیلی و خودآثرمندی هیجانی تشکیل شده و توانایی آزمودنی را در موقعیت‌های مختلف می‌سنجد خرده‌آزمون خودآثرمندی اجتماعی که شامل هشت ماده اول پرسشنامه است توانمندی ایجاد ارتباط با همسالان، قاطعیت و رسیدن به معیارهای اجتماعی را می‌سنجد یا خرده‌آزمون خودآثرمندی تحصیلی شامل هشت ماده، دو پرسشنامه است و احساس توانمندی در مدیریت رفتاری‌های یادگیری، تسلط بر موضوعات درسی و تحقق انتظارات تحصیلی را مورد سنجش قرار می‌دهد.

روایی و پایایی :

پرسشنامه خودآثرمندی کودکان و نوجوانان ابزار با ارزشی برای ارزیابی خودآثرمندی کودکان و نوجوانان است پایایی آن خوب گزارش شده و ثبات درونی آن ۸۰٪ می‌باشد. پایایی این سه عامل ۷٪، پایایی خودآثرمندی اجتماعی ۷۸٪ و خودآثرمندی هیجانی ۸۰٪، خودآثرمندی تحصیلی ۸۷٪ گزارش شده است (موریس، ۲۰۰۱).

در پژوهش حاضر، ضریب همبستگی پرسشنامه خودآثرمندی برابر ۰/۷۳ است و برای خرده‌مقیاس‌های آن خودآثرمندی اجتماعی ۰/۷۱، خودآثرمندی تحصیلی ۰/۶۹ و خودآثرمندی هیجانی ۰/۷۲ است که در سطح $P < 0/001$ معنی‌دار است.

معرفی : پرسشنامه تاب‌آوری کونور - دیویدسون^۱ (CD-RIS) یا مقیاس تاب‌آوری کونور - دیویدسون (CD-RIS) که معادل

انگلیسی آن Connor-Davidson Resilience Scale است توسط دو نظریه‌پرداز مشهور این حوزه یعنی کونور و دیویدسون ساخته شده است. بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس در ۶ گروه جمعیت عمومی، مراجعه‌کنندگان به بخش مراقبت اولیه، بیماران سرپایی

^۱ Connor-Davidson

روان‌پزشکی، افراد با اختلال اضطراب فراگیر و دو گروه از بیماران با اختلال استرس پس از سانحه انجام شده است. تهیه‌کنندگان این مقیاس بر این باورند که این مقیاس به خوبی قادر به تفکیک افراد تاب آور در گروه‌های بالینی و غیر بالینی بوده است.

روایی و پایایی:

ضریب آلفای کرونباخ برای این پرسشنامه ۰/۸۲ به دست آمده است (امینی و همکاران، ۱۳۹۱). ضریب پایایی این پرسشنامه بر اساس آلفای کرونباخ در تحقیقات مختلفی در داخل کشور توسط کردمیرزا (۱۳۸۸) برابر ۰/۹۳، خلعت‌بری و بهاری (۱۳۸۹) برابر ۰/۸۹، مؤمنی، اکبری و شوریده (۱۳۸۸) برابر با ۰/۸۸ بوده است و روایی این پرسشنامه در جامعه ایرانی به روش تحلیل عاملی توسط کردمیرزا (۱۳۸۸، پیلتن، ۱۳۹۰) مورد تأیید قرار گرفته است.

در پژوهش حاضر، ضریب همبستگی پرسشنامه تاب آوری برابر ۰/۶۶ است و برای خرده مقیاس‌های آن تأثیرات معنوی ۰/۷۱، کنترل ۰/۷۰، پذیرش مثبت تغییر در روابط ایمن ۰/۶۹، تصور از شایستگی فردی ۰/۶۶، اعتماد به غرایز فردی تحمل عاطفه منفی ۰/۶۹ است که در سطح $P < 0/001$ معنی دار است.

یافته‌ها: یافته‌های توصیفی

۱: میانگین و انحراف معیار نمره‌های تاب آوری و مولفه‌های آن، پرخاشگری و مولفه‌های آن، خودکارآمدی و مولفه‌های آن در بین

مادران و نوجوانان دختر

متغیر	میانگین	میانه	نما	انحراف معیار	می نیمم	ماکزیمم
تاب آوری	۵۳/۰۵	۵۴/۰۰	۵۴/۰۰	۱۶/۰۱	۲۳	۸۷
تأثیرات معنوی	۳/۴۸	۳/۰۰	۲/۰۰	۱/۶۳	۲	۸
کنترل	۷/۰۳	۷/۰۰	۶/۰۰	۲/۰۸	۳	۱۴
پذیرش مثبت تغییر و روابط ایمن	۱۱/۲۰	۱۱/۰۰	۱۰/۰۰	۳/۱۷	۵	۲۰
اعتماد به غرایز فردی تحمل عاطفه منفی	۱۷/۸۱	۱۸/۰۰	۲۰/۰۰	۵/۳۸	۷	۳۳
تصور از شایستگی فردی	۱۸/۱۶	۱۸/۰۰	۲۰/۰۰	۵/۳۸	۸	۳۳
خودکارآمدی	۸۴/۷۱	۸۷/۰۰	۹۸/۰۰	۱۴/۸۳	۳۷	۱۲۰
خوداثرمندی اجتماعی	۲۴/۸۸	۲۴/۰۰	۲۳/۰۰	۵/۸۲	۹	۳۵
خوداثرمندی تحصیلی	۲۹/۰۳	۲۴/۰۰	۲۳/۰۰	۶/۲۷	۱۱	۴۰
خوداثرمندی هیجانی	۲۴/۰۷	۲۴/۰۰	۲۳/۰۰	۵/۸۲	۹	۳۵

یافته های استنباطی

بین مولفه های تاب آوری مادران با مولفه های خودکارآمدی دختران رابطه وجود دارد.

جدول ۴-۱۳ آزمون معنی داری کالموگراف اسمیرنوف

کالموگراف اسمیرنوف

Sig.	Df	Statistic	
۰/۰۹۸	۱۸۸	۰/۱۱۲	تاب آوری
۰/۱۶۷	۱۸۸	۰/۲۹۱	خودکارآمدی

در این آزمون میزان سطح معنی داری در آزمون کالموگراف اسمیرنوف بیشتر از سطح معنی داری جدول نمایش داده شده است، با اطمینان می توان بر فرض نرمال بودن تأکید نمود.

جدول ۴-۱۴ نتایج آزمون تحلیل واریانس برای مقایسه ی آزمودنی ها بر حسب نمره های خودکارآمدی و تاب آوری

سطح معناداری	F	میانگین مجذورها	Df	SS	منابع تغییرات
		۹۱۰/۲۴۰	۴	۳۶۴۰/۹۶۳	رگرسیون
۰/۰۰۱	۳/۷۵	۲۴۲/۲۲	۱۸۳	۴۴۳۲۷/۳۹۳	باقیمانده
			۱۸۷	۴۷۹۶/۳۶۵	کل

برای تحلیل داده ها و آزمودن فر ضحیه پژوهش، ابتدا نتایج آزمون تحلیل واریانس چند متغیره در مورد نمره های خودکارآمدی با تاب آوری محاسبه شد. خلاصه ی نتایج تحلیل واریانس (جدول ۴-۱۴) نشان داد که در هر یک از مقیاس های مورد بررسی با هم تفاوت معنی دار دارد.

جدول ۴-۱۵ ضرایب همبستگی پیرسون بین نمره های خودکارآمدی و مولفه های آن با تاب آوری

تاب آوری	سطح معناداری	
خودکارآمدی	۰/۱۲۶	۰/۰۴۲
خوداثرمندی اجتماعی	۰/۱۹۶	۰/۰۰۴
خوداثرمندی تحصیلی	۰/۰۶۱	۰/۲۰۲
خوداثرمندی هیجانی	۰/۲۲۱	۰/۰۰۱

نتایج آزمون همبستگی پیرسون در جدول شماره ۴-۱۵ نشان داده شده است. براساس داده های این جدول، تاب آوری مادران با خودکارآمدی همبستگی مثبت دارد، همانطور که مشاهده می شود تاب آوری مادران با مولفه های خودکارآمدی من جمله خوداثرمندی اجتماعی و خوداثرمندی هیجانی همبستگی مثبت دارد و این نشان می دهد هر قدر میزان تاب آوری مادران بالا باشد، میزان خودکارآمدی دختران نوجوان به صورت خوداثرمندی اجتماعی و خوداثرمندی هیجانی بالا می آید.

جدول ۴-۱۶ خلاصه مدل رگرسیون، تحلیل واریانس و مشخصه های آماری رگرسیون تاب آوری با خودکارآمدی و مولفه های آن

مدل	R	R ^۲	Adjusted R Square	F	سطح معنی داری
۱	۰/۲۷۶	۰/۰۷۶	۰/۱۵۶	۳/۷۵	۰/۰۰۱

جدول ۴-۱۷ نتایج تحلیل رگرسیون

تاب آوری (کل)	B	Beta	T	سطح معنی داری
۷۸/۰۵۷			۹/۴۰۰	۰/۰۰
۰/۰۵۲	۰/۱۴۸		۲/۵۶۳	۰/۰۵۳
۰/۴۱۹	۰/۱۶۴		۲/۲۷۴	۰/۰۲۴
۰/۰۵۲	۰/۰۲۰		۰/۲۵۷	۰/۷۸۹
۰/۴۸۵	۰/۱۷۶		۲/۱۶۰	۰/۰۳۲

۱-۱. نتایج

در جدول فوق نشان می‌دهد که، معادله پیش بینی عبارت است از:

$$\text{خودکارآمدی (۰/۱۴۸)} + \text{خوداثرمندی اجتماعی (۰/۱۶۴)} + \text{خوداثرمندی هیجانی (۰/۱۷۴)} + ۷۸/۰۵۷ = \text{تاب آوری}$$

رابطه ی خودکارآمدی به همراه مولفه‌های آن به عنوان متغیرهای ملاک و تاب آوری به عنوان متغیر پیش بین در معادله ی رگرسیون به صورت همزمان تحلیل شد. نتایج تحلیل واریانس و مشخصه های آماری رگرسیون در جدول ۴-۱۸ ارائه شده است. براساس این نتایج میزان F مشاهده شده معنادار است و ۱۵ درصد واریانس مربوط به تاب آوری به و سیله ی خودکارآمدی را به صورت معنادار تبیین می‌کند. ضرایب تأثیر تاب آوری (کل) ۷۸/۰۵۷ با توجه به آماره های t نشان می‌دهد که این متغیر با اطمینان ۰/۹۹ می‌تواند تغییرات مربوط به تاب آوری را پیش بینی کنند. با توجه به مقادیر بتا بیشترین تأثیر مربوط به مولفه خوداثرمندی هیجانی، خوداثرمندی اجتماعی و خودکارآمدی کلی بر تاب آوری است. در نتیجه بین تاب آوری مادران با مولفه های خودکارآمدی دختران نوجوان رابطه وجود دارد.

منابع فارسی:

- دلاور، علی. (۱۳۲۰). روش تحقیق. تهران نشر ویرایش
- احدی، حسن. (۱۳۲۲). روانشناسی رشد. قم آینده درخشان
- جلیلی، علی؛ حسین چاری، مسعود. (۱۳۸۹). تبیین تاب آوری روانشناختی بر حسب خودکارآمدی در دانشجویان ورزشکار و غیر ورزشکار، ۱۳۱-۱۵۴، ۶
- رحیمی پردنجانی، سعید؛ غباری، باقر. (۱۳۹۰). بنابتأثیرمداخله مبتنی بر نظریه گاردنر بر خودکارآمدی عمومی دانش آموزان ناشنوای هنرستانی. شهر پژوهش های علوم شناختی و رفتاری، ۱۰، ۱ و ۱
- رحیمی پردنجانی، سعید؛ غباری، باقر. (۱۳۹۰). بنابه تأثیرمداخله مبتنی بر نظریه گاردنر بر خودکارآمدی عمومی دانش آموزان ناشنوای هنرستانی. شهر پژوهش های علوم شناختی و رفتاری، ۱۰، ۱ و ۱
- سفیدگری، سیما. (۱۳۹۵). رابطه بنیان‌های اخلاقی و خودکارآمدی با رضایت شغلی مدیران و کارمندان پایانامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد کرج در رشته روانشناسی عمومی. پزشکی، شهریار (۱۳۹۵) کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد کرج در رشته روانشناسی
- شیخ الاسلامی، علی. (۱۳۸۷). بررسی رابطه تاب آوری و عزت نفس با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر سال اول دبیرستانهای شهر شهریار. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبایی.
- کربلایی پور، هنگامه، پری ناز بنی سی، پری ناز. (۱۳۹۴). پیش بینی بهزیستی روان شناختی بر اساس تاب آوری و خودکارآمدی در دانشجویان. چهارمین همایش علمی پژوهشی علوم تربیتی و روانشناسی، آسیب های اجتماعی و فرهنگی ایران.

منابع انگلیسی:

Kumpfer, K. L., & Summerhays, J. F. (۲۰۰۶). Prevention Approaches to Enhance Resilience among High - Risk Youth. *Annals of the New York Academy of Sciences*, ۱۰۹۴(۱), ۱۵۱-۱۶۳.

Luthar, S. S., & Zigler, E. (۱۹۹۹). Vulnerability and competence: a review of research on resilience in childhood. *American journal of Orthopsychiatry*, ۶۱(۱), ۶.

Oostermeijer, M. Nieuwenhuijzen, P.M. van de Venc, A. Popma, L.M.C.

Persian adolescent girls from low socioeconomic backgrounds: a quasi-experimental study. *J Arak Univ Med Persian*) Lavafpour Noori, F. Zaharakar, K. Sanai Zaker, B. (۲۰۱۲). A Study of Effectiveness of Group Forgiveness Therapy in Reducing Aggression among ۱۱-۱۳ Year Old Male Adolescents in City of Dezful. *J Shahid Sadoughi Univ Med Sci*; ۲۰(۴): ۴۸۹-۵۰۰. (in Persian)

Rutter, M. (۱۹۸۵). Resilience in the face of adversity. Protective factors and resistance to psychiatric disorder. *The British Journal of Psychiatry*, ۱۴۷(۶), ۵۹۸-۶۱۱.

Sci. ۲۰۱۰; ۱۲(۴): ۱۲۹-۱۳۵. [In Persian]

Tugade, M. M., & Fredrickson, B. L. (۲۰۰۴). Resilient individuals use positive emotions to bounce back from negative emotional experiences. *Journal of personality and social psychology*, ۸۶(۲), ۳۲۰.

Welin, R. J., & et al. (۱۹۹۹). *The protean self: Human resilience in an age of fragmentation*. University of Chicago Press.

•
•

